

Moli in delaj

Duhovne vaje v hribih 2018

Jezus je kruh življenja

Naslednji dan je množica, ki je ostala na drugi strani jezera, videla, da je bil tam en sam čoln in da Jezus ni stopil v čoln s svojimi učenci, ampak da so učenci odveslali sami. Iz Tiberije so pripluli še drugi čolni v bližino kraja, kjer so po Gospodovi zahvalni molitvi jedli kruh. Ko je množica videla, da tam ni ne Jezusa ne njegovih učencev, so sami stopili v čolne, odpluli v Kafarnáum in iskali Jezusa. Ko so ga našli na drugi strani jezera, so mu rekli: »Rabi, kdaj si se znašel tukaj?« Jezus jim je odgovoril in rekel: »Resnično, resnično, povem vam: Ne iščete me zato, ker ste videli znamenja, ampak ker ste jedli kruh in se nasitili. Ne delajte za jed, ki mine, temveč za jed, ki ostane za večno življenje in vam jo bo dal Sin človekov; nanj je namreč vtisnil pečat Oče, Bog.« Tedaj so mu rekli: »Kaj naj storimo, da bomo delali Božja dela?« Jezus je odgovoril in jim dejal: »Božje delo je to, da verujete v tistega, ki ga je on poslal.« Rekli so mu: »Kakšno znamenje torej delaš, da bomo videli in ti verjeli? Kaj počneš? Naši očetje so jedli mano v puščavi, kakor je pisano: Kruh iz nebes jim je dal jesti.« Jezus jim je dejal: »Resnično, resnično, povem vam: Ni vam Mojzes dal kruha iz nebes, ampak moj Oče vam daje resnični kruh iz nebes. Božji kruh je namreč tisti, ki prihaja iz nebes in daje svetu življenje.«

Tedaj so mu rekli: »Gospod, vselej nam daj tega kruha!« Jezus jim je dejal: »Jaz sem kruh življenja. Kdor pride k meni, gotovo ne bo lačen, in kdor vame veruje, gotovo nikoli ne bo žejen.« Jn 6,22-35

I. Jezus daje lačnim kruha ...

Jezus želi nahraniti lačno množico, da bi dobnesedno moglo okusiti lepoto in uporabnost odrešenja. Od tu naprej je Jezus vabil ljudi k iskanju in ustvarjanju božjega kraljestva, ki ni jed in pijača. V tem preskoku od materialnega k duhovnemu odrešenju se je večina od Jezusa oddaljila.

Če torej razmišljam o Jezusovem čudežu pomnožitve kruha skozi prizmo njegovega poslanstva, je to dejanje predvsem poskus približevanja odrešenijske logike ljudem, ki odrešenje pričakujejo. Lahko bi rekli, da **Jezus prav išče lakoto in stisko, da bi pokazal, kako resničen odgovor na človekove potrebe je odrešenje.** Prav iz tega vzgiba Jezus ne nastopi med bogatimi in med vodilnim meščanskim slojem. Nastopi med ubogimi in zapostavljenimi.

Ena temeljnih predpostavk sprejemanja odrešenja je torej lakota. Sitemu ni nič dovolj dobro. Lakota je najboljši kuhar. Zdi se, da se tako kot svet tudi v Cerkvi bolj ukvarjamo s kvaliteto hrane, kakor z lakoto. Pa vendar je danes bolj na mestu vprašanje: **Ali sem sploh česa lačen?** Kakor je pri otroku pomembno, da se skozi celo dopoldne ne 'baše' s čipsom in bomboni, ker ne bo mogel jesti bolj zdrave hrane, **je na mestu tudi vprašanje, ali znam zaznati duhovno lakoto in ostati lačen, ne da bi potešil svojo lakoto z najrazličnejšimi nadomestki.**

Poglejmo nekaj področij naše lakote, na katero lahko v globini odgovori le Jezus, hkrati pa imamo goro nadomestne hrane:

- **Biti izpolnjen, srečen** – svet nam ponuja najrazličnejše užitke, v tem času takšne in drugačne počitnice in potovanja.

/ Jezus pa nas opozarja, da bomo izpolnjeni le, če bomo hrepeneli po nebeškem kraljestvu tj. po ljubezni in si zanjo prizadevali.

- **Pripadati** – svet nam ponuja izpolnitev s tem, da sledimo množičnim trendom – oblačenje, denar, obnašanje. V odnosih zapademo v izsiljevanje, posesivnost. Tudi poroka ali spolnost sta lahko sredstvo, kako drugega ugrabiti, da bi nam pripadal in bi mi pripadali njemu. / Jezus nas opozarja, da življenje pridobimo le, če ga izgubimo. Da pripadamo, ko se darujemo. Zato se daje v hrano kot daritev.
- **Biti nekdo** – svet nam ponuja veljavo z denarjem, položajem, kariero, postavljanjem itd. / Jezus nam govori, da smo v njegovih očeh vedno dragoceni. Da smo, ker smo njegova podoba. On nas hrani, da bi verjeli vase.
- **Najti mir** – logika sveta je v beganju od ene do druge stvari, od enega do drugega opravka, z iskanjem najrazličnejših potešitev, da bi našli mir. / Jezus nam daje mir v odkrivanju naše grešnosti in njegovega usmiljenja.

Jezus želi, da so ta hrepenenja v nas neprestano živa. Želi, da jih ne potešimo z raznimi nadomestki, ampak da vedno gledamo naj, kot na odrešenika, tistega ki prinaša pravo hrano, pravi odgovor za naše življenje. **Poskrbimo za našo lakoto in Bog bo poskrbel za hrano.**

Naslov duhovnih vaj nas izziva prav k ravnovesju med duhovnim in materialnim, med molitvijo in delom. V tej luči se najprej ustavimo ob naslednjih dveh vprašanjih:

1. Kaj je cilj tvojega življenja? V čem vidiš svojo lakoto, kje in kako iščeš hrano?
2. Kje vidiš v svojem življenju nasledenje logiki tega sveta in kje slediš Jezusu?

II. Sv. Benedikt o ponižnosti

Pridite k meni in se odpočijte

Tedaj je Jezus spregovoril in rekel: »Slavim te, Oče, Gospod neba in zemlje, ker si to prikril modrim in razumnim, razodel pa otročičem. Da, Oče, kajti tako ti je bilo všeč. Vse mi je izročil moj Oče in nihče ne pozna Sina, razen Očeta, in nihče ne pozna Očeta, razen Sina in tistega, komur hoče Sin razodeli. Pridite k meni vsi, ki ste utrujeni in obteženi, in jaz vam bom dal počitek. Vzemite nase moj jarem in učite se od mene, ker sem krotak in v srcu ponižen, in našli boste počitek svojim dušam; kajti moj jarem je prijeten in moje breme je lahko.« Mt 11,25-30

Če se hočemo podati v razmišljanje, ki bo drugačno od dosedanjega, ki bo omogočalo slišati drugega in Boga, moramo stopiti v šolo ponižnosti. Samo ponižnim se Bog daje, modrim se ustavlja.

Sv. Benedikt pravi: Bratje, Božje Pismo nam kliče na ves glas: »Vsak, kdor se povišuje, bo ponižan, in kdor se ponižuje, bo povišan« (Lk 14,11).

PRVA STOPNJA PONIŽNOSTI je v tem, da ima človek zmeraj pred očmi strah Božji in se skrbno varuje, da tega ne bi pozabil. Neprenehoma se spominja vsega, kar je Bog zapovedal.

DRUGA STOPNJA PONIŽNOSTI je v tem, da človek ne ljubi svoje volje in se ne veseli v zadovoljevanju svojih želja, marveč se v dejanju ravna po tem, kar pravi Gospod: »Nisem prišel zato, da bi uresničil

svojo voljo, ampak voljo tistega, ki me je poslal« (Jn 6,38). Prav tako je nekje zapisano: »Samovolja prinaša kazen, premagovanje pa venec«.

TRETJA STOPNJA PONIŽNOSTI je v tem, da se kdo iz ljubezni do Boga s popolno pokorščino podvrže predstojniku. Tako posnema Gospoda, o katerem pravi apostol: »Postal je pokoren do smrti« (Flp 2,8).

ČETRТА STOPNJA PONIŽNOSTI je v tem, da menih v pokorščini tiho in zavestno v potrpežljivosti objame težke in zoprne stvari ali celo kakršno koli krivico. Pri tem pa se ne naveliča in ne umakne, saj pravi Sveto pismo: Kdor bo vztrajal do konca, bo rešen« (Mt 10,22).

PETA STOPNJA PONIŽNOSTI je tedaj, kadar menih opatu ponižno prizna vse slabe misli, ki se mu porajajo v srcu, in zla dejanja, ki jih je skrivaj storil. K temu nas vzpodbuja Sveto pismo z besedami: »Razodevaj Gospodu svojo pot in vanj zaupaj!« (Ps 36,5).

ŠESTA STOPNJA PONIŽNOSTI je tedaj, kadar je menih zadovoljen z vsem najslabšim in zadnjim ter se pri vsem, kar mu naložijo, ima za slabega in nevrednega delavca (prim. Lk 17,10). Sam sebi govori s prerokom: »Bil sem izničen in brez spoznanja, kot živina sem bil pri tebi, toda jaz sem vedno s teboj« (Ps 72,22-23).

SEDMA STOPNJA PONIŽNOSTI je v tem, da se človek za nižjega in slabšega od vseh ne priznava samo z jezikom, ampak je o tem prepričan tudi v globini svojega srca. Ponižuje se in govori s prerokom: »Jaz pa sem črv in ne človek, sramota ljudi in izvržek ljudstva« (Ps 21,7). »Poviševal sem se, pa sem ponižan in osramočen« (Ps 87,16). In zopet: »Dobro je zame, da si me ponižal, da se učim tvojih zapovedi« (Ps 118,71).

OSMA STOPNJA PONIŽNOSTI je tedaj, kadar menih ne dela nič drugega kakor to, k čemur ga spodbuja skupno samostansko pravilo in zgledi starejših.

DEVETA STOPNJA PONIŽNOSTI je v tem, da menih v govorjenju kroti svoj jezik in zvest molku ne spregovori, dokler ni vprašan. Sveto pismo namreč pravi: »Pri mnogem govorjenju se ne izogneš grehu« (Prg 10,19) in da »klepetav mož tava brez smeri po zemlji« (Ps 139,12).

DESETA STOPNJA PONIŽNOSTI je takrat, kadar menih ni zlahka pripravljen na smeh, zakaj pisano je: »Bedak v krohotu povzdiguje svoj glas« (Sir 21,20).

ENAJSTA STOPNJA PONIŽNOSTI je v tem, da menih, ko pripoveduje, govori mirno in brez glasnega smeha, s ponižno resnobo, z malo in pametnimi besedami ter ne s kričanjem, kakor je pisano: »Modrega spoznaš po tem, da malo govori«.

DVANAJSTA STOPNJA PONIŽNOSTI je takrat, kadar menih nima ponižnosti samo v srcu, ampak jo zmeraj razodeva tudi na svojem telesu tistim, ki ga vidijo, to je: pri bogoslužju, v oratoriju, v samostanu, na vrtu, na poti in na polju, skratka povsod, naj že sedi, hodi ali stoji, zmeraj poveša glavo in oči upira v zemljo. Vsak trenutek se ima za krivega zaradi svojih grehov in misli, da že stoji pred strašno Božjo sodbo. V svojem srcu neprenehoma ponavlja cestninarjeve besede iz evangelija, ki je upiral oči v tla in govoril: »Gospod, nisem vreden, jaz grešnik, da bi povzdignil svoje oči k nebu« (prim. Lk 18,13). In s prerokom pravi: »Upognjen sem in globoko ponižan« (prim. Ps 37,9). *(iz knjige PRAVILO SVETEGA BENEDIKTA, 7. poglavje)*

1. Kje je najbolj očitno, da ti ponižnost zbuja odpor in se ti ustavlja?
2. V čem uspeš biti ponižen in kdaj ne?
3. Kaj boš naredil za rast v ponižnosti?

III. Nujnost molitve za dobro delo

Odnos do dela danes zaznamujeta dve drži. Vedno več ljudi trpi zato, ker ne najdejo dela ali pa so zgubili svoje dosedanje delovno mesto. Brezposelnost doživljajo kot razvrednotenje svojega dostojanstva. Pogosto so skupaj z delom izgubili tudi občutek lastne vrednosti in so padli iz svojega ritma. Šele zdaj čutijo, kako je delo v njihovo življenje vnašalo red in ga držalo v zdravi napetosti.

Drugi, ki so zaposleni, se pritožujejo nad bremenom dela. Njihovo delo je vedno bolj do podrobnosti organizirano. Vsaka minuta je načrtovana. V vse krajšem delovnem času mora človek ustvariti vedno večje dosežke. Delo se meri predvsem glede na rezultat. Vodstvo podjetja izda ciljne številke, ki jih je treba uresničiti. V številke so postale merilo celo že za delo na področju nege bolnikov in starejših. Mnogim, ki so prej radi negovali stare in bolne, to jemlje motivacijo. Vse se vrti le še okrog denarja in preračunljivosti storilnosti. Mnogi trpijo zaradi preobremenjenosti in so pod stresom.

Kaj ima v teh modernih delovnih razmerah povedati staro besedilo, kot je Benediktovo Pravilo? Pred 1500 leti so bile delovne razmere drugačne. Takrat je šlo predvsem za pridobitev lastnih sredstev za preživljanje. Za nas avtorje pa je Pravilo še vedno standard za lastno delo in poskus, **da bi delo opravili iz nekega drugega izvira**. Na ta drugi izvir se obračamo z delu nasprotnim polom, molitvijo. **Molitev nas povezuje z notranjim izvirom, iz katerega naj bi izhajalo vse naše početje**. To je izvir Svetega Duha, ki je v nas. Ampak pogosto smo od tega notranjega izvira odrezani. Namesto tega delamo iz kalnih izvirov, na primer iz izvira lastnega **častihlepja**. Z delom se želimo **dokazovati**. Drugi kalni izvir je pritisk, ki si ga povzročamo sami. Vse želimo opraviti **popolno**, da nas ne more nihče kritizirati.

Ali pa delo za nas predstavlja ***beg pred lastno resnico***, s katero se ne želimo soočiti, saj bi nas ta prisilila v spremembo našega življenjskega sloga.

Izvir, iz katerega delamo, postane kalen *zaradi naših življenjskih vzorcev*. Tako na primer kakšno gospo pri vsem njenem delovanju vedno določata dva življenjska vzorca: »Upam, *da ne bo prepira*. Upam, *da bom uspela vse*, kar se od mene pričakuje.« Če me določajo taki življenjski vzorci, postanem kmalu izčrpan in izgorel. Ali pa kakšen terapevt o duhovnikih, ki se počutijo izgorele, pogosto meni: »Kdor veliko daje, ta tudi veliko potrebuje.« Kdor veliko daje, ker potrebuje veliko pozornosti in potrditve, ta se hitro izčrpa. Kdor pa daje, ker vedno znova prejema in črpa iz notranjega izvira, ta lahko daje, ne da bi se izčrpal. Ta pri svojem dajanju tudi veliko dobi nazaj. Vendar pa od tega ni odvisen. Zato lahko uživa, kar prejema.

To, ali nekdo dela iz izvira Svetega Duha ali iz kalnih izvirov svojih podzavestnih življenjskih vzorcev se čuti na njegovem izžarevanju, ki ga s svojim delom razširja. **Če nekdo dela iz izvira Svetega Duha, ima sam veselje nad delom in ne postane tako enostavno izčrpan.** Okoli njega raste in uspeva. Delo teče iz njega. Drugi, ki delajo iz življenjskega vzorca svojega perfekcionizma ali častihlepja, s svojim delom širijo vzdušje agresivnosti in nezadovoljstva, trdote in zagrenjenosti.

Benediktovo Pravilo nam kaže poti, kako pridemo v stik z našim notranjim izvirom in kako iz njega delamo. Sicer pa tudi Benedikt pozna utrujenost, ki nastane zaradi dela. Vendar to ni izčrpanost, ki nas notranje raztrga. To je utrujenost, ki nam kljub vsemu podarja mir. Čutimo namreč, da nas je navsezadnje v delu obremenil Bog sam. Če me obremenjuje Bog in ne moj bolni življenjski vzorec, sem kljub zunanji utrujenosti notranje miren.

Avtorja knjižice Moli in delaj pišeta: V samostanih sva opazovala dve težnji: na eni strani je bila zahteva, da bi manj delali, da bi imeli več časa za duhovno življenje. Ampak izkušnje so pokazale, da redovniki, ki so svojo delovno obveznost bistveno zmanjšali, s tem niso postali bolj duhovni. Nasprotno, postali so bolj narcistični. **Vrteli so se okoli svojih potreb**, in ne okoli Boga, kateremu so se hoteli predati. Druga težnja pa je, nenehno povečevati delo in se skrivati za njim, tako da duhovno življenje trpi. Taki ljudje so pobožne delovne živali, ne pa menihi, ki so to postali, da bi resnično iskali Boga. Ni samoumevno, da redovniki najdejo pravo ravnotežje med molitvijo in delom.

Izkušnja redovnikov pa se nama ne zdi preveč oddaljena od tega, kar danes doživljajo mnogi, ki delajo v sodobnih podjetjih. Obe težnji namreč obstajata tudi v naši družbi. Prva je, da bi delovni čas čim bolj skrajšali in povečali delovno obremenitev. Vendar pa **skrajšanje delovnega časa v tednu samodejno ni privedlo k večji kakovosti življenja**. Nastala je samostojna industrija prostega časa, ki zabava ljudi, ki ne delajo. Namesto da bi si človek odpočil, je **postal nemiren brezdnež**. Druga težnja našega časa je pritisk, da bi vedno več delali. Samostojni podjetniki in vodstveni delavci, zdravniki in odvetniki stokajo pod bremenom dela, ki ni nikoli zaključeno. Radi bi si vzeli čas za koncerte in gledališče, za hojo in meditacijo, vendar ne najdejo načina, kako bi zmanjšali količino dela.

... Pri Benediktu našega modernega ločevanja med obema poloma, molitvijo in delom, ne bomo našli. **Pri njem gre za to, da sredi vsakdanjika živim in delam iz molitve**. Oboje, molitev in delo, me želi privedi k Bogu in me izzvati, da Bogu služim in se mu predam.

Kar je hotel povedati Benedikt s svojo formulo ora et labora (moli in delaj), je v današnjem času na novo izrazil psihoterapevt iz Münchna, Albert Görres, ko je opozoril na vsakdanjost kot na duhovni kraj. **Duhovno iščoč človek vsakdanjosti sme zapustiti, temveč jo mora**

prežeti in preobraziti z molitvijo in meditacijo. Na tej poti bi bil lahko benediktinski vodilni motiv *ora* et labora pomoč za duhovno življenje, pri katerem sveta ni treba pustiti za sabo, da bi prišli k Bogu, temveč najdemo Boga v vseh stvareh, oziroma (če to povemo z Benediktovimi besedami) pomoč, ki človeško življenje prav v njegovi vsakdanjosti oblikuje tako, »da je v vsem slavljen Bog« (BP 57,9).

1. Iz kakšnega izvira črpaš moč za svoje delo?
2. Koliko zaznavaš različne vzgibe za delo, kako se odločaš za nje in izbiraš različno delo? Bi temu lahko rekel molitev oz. kaj je zate molitev?
3. V čem vidiš glavno pomanjkljivost svoje molitve? Kako jo nameravaš presegati?

IV. Nujnost dela za duhovno življenje

Okoli leta 250 so prvi menihi šli v puščavo, da bi neprenehoma molili in meditirali ter se popolnoma osvobodili za Boga. V tem stremljenju po trajnem miru v Bogu so bile tudi težnje, da bi bili oproščeni obveznosti dela in bi se posvetili samo molitvi. Te težnje pa so puščavski očetje zavrnil. Naslednji izrek ne priča o takšni delitvi:

O puščavskem očetu Janezu Kolobosu se je govorilo, da je enkrat rekel svojemu starejšemu bratu: »Želim biti brezskrben, kot so brezskrbni angeli, in ne želim delati, temveč neprestano služiti Bogu.« Odložil je svojo obleko in odšel v puščavo. Potem ko je tam preživel en teden, se je vrnil k svojemu bratu. Ko je trkal na vrata, ga je njegov brat prepoznal, preden je odprl, in dejal je: »Kdo si ti?« Odgovoril mu je: »Jaz sem, Janez, tvoj brat!« Brat je odvrnil: »Janez je postal angel in ne sodi več k ljudem.« Tedaj ga je rotel in dejal: »Jaz sem vendar!« Drugi pa mu ni odprl, temveč ga je do jutra pustil v tem neudobnem položaju. Sele kasneje je odprl in rekel: »Če si človek, potem moraš delati, da boš našel svojo hrano.« Tedaj se je Janez kesal in dejal: »Odpusti mi!« (Apd 3,17)

Samostanska književnost za nujnost dela navaja različne razloge. Prvi je ta, ki je omenjen tudi v citiranem izreku puščavskih očetov: **delo je nujno za vzdrževanje lastnega življenja**. To ni zgolj neka zunanja nujnost, temveč tu menih izkusi svojo »človeško stanje«, šibkost in krhkost svoje človeške narave. Trdo delo, v potu svojega obraza jesti svoj kruh (prim. 1 Mz 3,19), sodi k bistvu človeka in tega tudi menih ni oproščen.

Benedikt opozarja tudi na primer apostolov, ki so se prehranjevali z delom lastnih rok: »Kajti šele takrat so pravi menihi, ko živijo od dela svojih rok, kot naši očetje in apostoli« (BP 48,8). Primer apostolov je za menihe zadosten razlog. Kljub temu pa iščejo tudi razloge za njihovo ravnanje. Kasijan, ki je ideje vzhodnega menišтва prevedel v latinski svet Zahoda, se na primer v 24. pogovoru, v katerem obravnava ta problem, sklicuje na velikega Antona. **Brez dela bi se menihi zanašali na darove dobrotnikov. S tem bi postali od njih notranje odvisni.** Cilj meniha, osvoboditi se zemeljske navezanosti, zaradi te odvisnosti od drugih ne bi bil nikoli dosežen. Anton meni, da je odvisnost od dobrotnikov ravno zato tako nevarna, ker je sploh ne opazimo. ...

Naslednji razlog, zakaj so menihi pogosto zelo trdo delali, je bila **izpolnitev zapovedi ljubezni do bližnjega.** Z rezultatom svojega dela so lahko drugim pomagali. Rufin opisuje socialno-karitativno dejavnost menihov v svoji meniški zgodbi: *»V času pravila so ti menihi veliko pridelali z delom svojih rok in so prinesli največji del svojega zaslužka k svojemu vodji, da bi ga uporabili za reveže. ... «*

Delo jim je omogočilo, da so svojo ljubezen do ljudi pretvorili v konkretno pomoč. Njihovo delo je imelo smisel. Obstajalo je za druge ljudi. To je njegova bistvena naloga. Delo je vedno služba drugim.

Nadalje je **delo med menihi veljalo za asketsko vajo**, ki jih je vodila naprej na njihovi poti k čistosti srca, prav tako kot molk, post in molitev. Za menihe pot k Bogu vodi tudi prek muke, zlasti pa preko telesnega napora. Tako Ahil v nekem izreku puščavskih očetov pravi: *Pred večerom sem spletel 20 origij (= 120 čevljev) in pravzaprav mi tega sploh ne bi bilo treba. Toda skrbi me, da bi bil lahko Bog nezadovoljen z mano in bi mi očital: Bil si sposoben za delo - zakaj nisi delal? Zato se mučim in napenjam vse svoje sile. (Apo 128)*

Ob napornem delu menih ne le uresničuje svoje možnosti in jih razvija, dokler ne naleti na svojo mejo, marveč ga lahko napor tudi **odpre za Boga in ga naredi sprejemljivega za izkušnjo Boga**. V nasprotju s pretiranim poudarjanjem molitve in liturgije med menihi v Clunyju je Bernard poseben pomen pripisoval ročnemu delu. Vilijem pa piše, da trdo delo na polju ni v nasprotju z molitvijo, temveč v menihu vzdržuje prav veselje nad duhovnim študijem in ga hrani. Telesna utrujenost zaradi dela na polju poraja v njem globlji občutek pobožnosti. To nas lahko sprva osupne, saj menimo, da nas izčrpanost zaradi dela ločuje od Boga. Preveč smo utrujeni, da bi sploh lahko molili. Vendar pa ni treba, da je tako. Erhart Kastner, ki opazuje menihe z Atosa, kako pridejo utrujeni in zaspani k nočni liturgiji, piše v svoji knjigi *Klepalo s svete gore Atos (Die Stundentrommel vom Heiligen Berg Alhos)*, da je človek v utrujenosti bolj dovzeten kot sicer, ob otopelih čutih pride na površje tisto pravo, šibkost ga dela bolj odprtega in utrujenost poraja tisto stanje velike sprejemljivosti, ki sprejme le tisto malo.«

V utrujenosti zaradi težkega dela torej menih sreča Gospoda samega in mora zdržati. **Meja, na katero naleti pri delu, lahko zanj postane vrata do Boga**. Lahko pa ga tudi pahne v žalost in tako loči od Boga. Zato Benedikt pazi na to, da pri delu ne pretirava in da vsakomur da potrebno pomoč, tako da nihče ne dela žalosten in zlovoljen ter ne postane preobremenjen.

V tej napetosti se kaže Benediktova modrost. Menih mora naleteti na svojo mejo in v tem postati odprt za Boga, vendar pa ne sme nenehno živeti ob njej, saj s tem lok postane prenapet in poči. Utrujenost in izčrpanost, ki ju je Benedikt imel tu v mislih, ne ustrezata temu, kar danes imenujemo sindrom izgorelosti. Izgorel je tisti, ki mu je zmanjkalo tudi vsake motivacije za njegovo življenje. To je izčrpanost, ki vodi v nemir. Utrujenost o kateri govorijo menihi, pa

odpira za Boga in umirja dušo. Ko danes govorimo o izčrpanosti, mislimo tudi na duševno izčrpanost. Človek nima ničesar več, iz česar bi lahko črpal.

Drugo pozitivno funkcijo dela za duhovno življenje odkrijemo, če podrobneje raziščemo Benediktovo utemeljitev dela. Na začetku 48. poglavja Benedikt piše:

Brezdelje je sovražnik duše. Zato se morajo bratje zaposliti: ob določenih časih z ročnim delom, ob določenih drugih urah pa z molitvenim branjem Svetega pisma.

Medtem ko Knjiga modrosti brezdelje vedno znova označuje kot vzrok materialne revščine, pa ga Benedikt obravnava z duhovnega in psihološkega vidika. Brezdelje škoduje duši, psihičnemu ravnotežju. Menih naj bo vedno z nečim zaposlen, bodisi z delom bodisi z molitvijo in molitvenim branjem Svetega pisma. Popolnoma prost čas bi bil škodljiv. Kajti takrat bi misli tavale naokrog. V praznino bi se prikradle nekoristne misli. Menih bi bil raztresen, nebrzdan, notranje nemiren. Za nič ne bi imel pravega veselja. Predvsem pa bi bil brez orientacijske točke, na katero bi se moral koncentrirati, oziroma bolje, brez odnosne osebe, kateri bi moral zaupati. In ta odsotnost od- nosnosti je nevarna. Peter iz Celle meni: »Hudič naj te vedno najde zaposlenega. Nečisti duh ne vstopi v hišo, razen če jo najde prazno.«

Za Benedikta **ima delo funkcijo, da meniha obvezuje, vodi ga iz nemira v zbranost in ga tako ščiti pred nekoristnimi mislimi in pred praznino**, ki nastane vedno takrat, ko človek ni več na nič naravnan. Kasijan opisuje to pozitivno funkcijo dela pri menihih v egiptovski puščavi:

Za Kasijana navezanost na delo ni nasprotje navezanosti na Boga, temveč pomoč, da zberemo svojega duha v Bogu. **Delo lahko človeka naredi notranje čuječega.** Menihi so v povezavi s tem razvili vajo, tako imenovano **nepso**, čuječnost, v kateri vse misli, ki se porajajo med delom, zaznajo, opazujejo in jim pridejo do dna. Če delam v tej notranji čuječnosti, postane delo zame **priložnost za globlje samospoznanje.** Kajti med delom se na površje dvignejo mnoge misli in občutki, ki povejo bistvene stvari o moji notranjosti. Če ne bi bilo dela, mnogih vzgibov srca sploh ne bi odkril. Delo s svojimi uspehi in neuspehi, zahtevami in napori v meni nenehno sproža reakcije. Če v nepsi te reakcije zaznavam, potem samega sebe vedno bolj spoznavam.

Aba Pojmen delu pravi pouk in molitveno branje. Delo nas uči samospoznanja. Razkriva nam, kje so naše napake, naše slabosti, naše meje. Med njim lahko v lastnem srcu beremo, kakšne misli in občutki, jeza in srd, podcenjevanje samega sebe, strahovi, poskusi pobega, strahopetnost in neiskrenost se ponavljajo. Tako v delu raziskujemo lastno srce z njegovimi vzponi in padci in se prepoznavamo take, kakršni smo konec koncev pred Bogom.

In še eno zadnjo funkcijo ima delo **za duhovno življenje. Je preizkus njegove pristnosti.** Brez dela bi lahko molitev postala pobožno kroženje okoli samega sebe. Uživamo svoje religiozne občutke, vendar pa obtičimo pri sebi in v resnici ne srečamo Boga, temveč le lastne fantazijske podobe. Sposobnost učinkovitega dela je znak, da so pobožni občutki in religiozne podobe ustrezni ter zdravi. Johnston poroča o psihološki raziskavi Wapnicka, ki vsebuje primerjavo izkušenj sv. Terezije Avilske z izkušnjami shizofreničarke. Kar se tiče podzavestnih podob, so izkušnje zelo podobne. Vendar pa obstaja odločilna razlika. Shizofrenija se potegne v lasten svet, ostaja popolnoma neprilagojena vsakdanjemu življenju, »medtem ko je sv.

Terezija svoje notranje izkušnje uskladila z lastnim življenjem. Živela je srečno življenje v skupnosti z drugimi ljudmi in je uspešno obvladovala veliko delovno obveznost.« Johnston psihološko študijo razume kot »potrditev stoletja starega nauka, v skladu s katerim je obvladovanje vsakdanjega življenja najbolj zanesljiv preizkusni kamen za razlikovanje mistika od nevrotika«.

Sposobnost dobro delati je za menihe preizkus, da je duhovno življenje zdravo in molitev pristna. Za puščavskega očeta Antona je delovna moč celo znak duhovne moči in zrelosti. Tako neka apoftegma pripoveduje, kako Anton in Makarij celo noč preživita v duhovnih pogovorih. Oba ob tem pleteta vrvi. Makarij dela hitreje. Njegova vrv se vije že skozi vrata. Ko Anton vidi dolžino vrvi, pravi: »Velika moč prihaja od teh rok« (Apo 457). S tem ima v mislih več kot telesno moč. Sposobnost trdega in hitrega dela je zanj znak Makarijeve duhovne moči. Puščavski očetje ne ločujejo med molitvijo in delom. Zanje je oboje celota, oboje je pomembno za duhovno življenje. O tem meniškem razumevanju dela priča tudi nek odlomek iz Taizejskega pravila:

Da bi bila tvoja molitev resnična, moraš biti zakoreninjen v trdem delu. Če bi se zadovoljil z diletantsko lagodnostjo, ne bi bil sposoben resnično moliti za druge. Tvoja molitev postane celovita, ko je eno s tvojim delom.

1. Kaj so cilji tvojega dela?
2. Kje vidiš največje pomanjkljivosti svojega dela?
3. Kaj boš storil, da bo tvoje delo resnično dobro?

